

Málblandingur

Eitt og hvørt mál má viðgerast út frá sínum fyrirteytum. Í føroyskum eru serlig viðurskipti millum talumál og skriftmál. Tey mugu viðgerast á ein serligan føroyskan hátt. Tað er kanska nokk so føroyskt ikki at vilja viðurkenna veruleikan, sum hann er, men tað eru vánalig vísindi skrivar Johnny Thomsen í Sjóarmið í dag.

Blandingsmál

Í einum viðtali í «Sosialinum» herfyri við formannin í málnevndini, Jóhan Hendrik Winther Poulsen, førir formaðurin fram, sambært viðtalinum, at føroyskt er eitt blandingsmál.

Og tað ljóðar ikki, sum hann heldur blandingsmál vera nakað, sum er vert at reypa av. Hvi hann man hava so vordðið stikni til blandingsmál er ilt at siga, tí øll tey mál, sum eg veit um, eru blandingsmál í teirri merking, at tey hava tikið upp størri ella minni tal av fremmandum orðum.

Heldur ikki í føroyskum er hetta nakað nýtt, sum eisini sæst so skiliga í nútímans føroyskum.

Vit kunnu, eitt nú, hyggja at tí allarføroyskasta av øllum føroyskum, at sjálvum tjóðsönginum «Tú alfagra land mitt...» Attanda regla í hesi tjóðaregn ljóðar «Gud signi tað navn». Orðið Gud við tí úttaluni, vit nú hava, er tikið úr danskum. Skuldi tað verið føroyskt, átti tað at verið úttalað «Gu» (soleiðis sum vit eisini finna tað t.d. í Sandoyarbók). Orðið signa er heldur ikki fø-

royskt, tíansheldur norðrønt, tað er komið úr latinskum. Í næsta ørindi finna vit í áttandu og niggjundu reglu «...mær sigur í sál/alt streingir, ið tóna...» Orðið sál er komið til okkara úr fornensskum, og tóna er av grikskum uppruna.

Og tjóðsöngurin verður hvorki verri ella betri, fyri tað um forfedrar okkara hava «blandað» eitt sløð av grikskum og latini og onkra hissini dansmu upp í málið.

Ti tað málið, sum formaðurin í málnevndini koldmir, tá hann heldur so hánt um «blandingsmál», er júst tað málið, føroyingar tosa og í öldir hava tosað.

Málaling

Men sambært formanninum í málnevndini eiga vit at sleppa av við hetta málið, sum vit tosa, og sum foreldrin, abbar og ommur hjá okkum hava tosað. Tað er ikki nóg gott. Tað gerst m.a. við «...at skera orð burtur úr málinum» og á henda hátt «ala fram gott føroyskt úr tí blandingsmáli, vit kenna í dag.»

Ojavnst man vera, hvussu fólk halda hesa

málalingina vagnast. Í støðum hevur í hvussu er verið so mikið dúgliga karvað, at onkur kanska hevur lyndi til at halda tað, sum er komið burtur, vera heldur enn ikki avpiðað.

Skrift og tala

Men í hvussu er og ikki, so hava vit fingið ein meira ella minni reglufastan skriftmálsnorm. Vit kunnu halda um hann, hvat vit vilja, men flestøll av okkum fylgja honum, tá vit skriva. Men harfyri verið ikki sagt, at talumálið skal forfjónast. Tað er eisini ein partur av føroyskum og ikki minni týðandi enn skriftmálið, kanska heldur tvørturímóti. Her eru tvinnanda kósir at ganga. Vit kunnu velja at gera sum tann ráðandi málpolitikkurin í Føroyum: blunda og lástast, sum hetta málið ikki er til. Ella vit kunnu velja ein meira vísindaligan arbeidshátt, kanna, granska og viðgera talumálið eins væl og skriftmálið. Og taka viðurskiptini millum skriftmál og talumál upp til viðgerðar, t.d. í orðabókum. Hvat fólk annars halda um talumálið sjálvt, um tey halda tað vera eitt litisvert

«blandingsmál», sum ongar sémdir hevur uppiborið, ella tey virða tað hægri, so átti tað ikki at forðað fyri eini vísindaligari støðutakan til tey málsligu fyrbrigdini.

«Jamen, talumálið broytist», førir formaðurin í málnevndini fram móti viðgerð av talumálinum t.d. í orðabókum. Við tí fyrivarni í huga, at viðtalið kanska ikki greiðir frá øllum, sum formaðurin í málnevndini hevur sagt, tykist hetta mær at vera eitt ómetaliga lögð argument imóti. Sjálvandi broytist talumálið. Men broytist skriftmálið kanska ikki? Málið broytist alla tíðina uttan steðg, ofta uttan at vit geva okkum far um tað. Skulu vit ongar orðabækur gera, tí at málið broytist? Uppgávan hjá orðabókum má vera m.a. at skráseta, at dokumentera málið soleiðis, sum tað er eitt ávist tíoarbil.

Blanding

Tað, sum formaðurin í málnevndini sigur her, er kanska ikki málblanding, men afturfyri tykist okkurt annað at vera komið í bland.

Tað undrar ikki sørt,

sjónarmið

at formaðurin fyri hesi nevnd, ið situr og ansar eftir málinum, ikki er førur fyri at skilja ímillum, hvat er normering av skriftmálinum og hvat er ávis sjónarmið um føroyska orðabókagerð. Tað undrar ikki sørt, at henda ansingarnevnd ikki dugir at siggja, at viðgerð av føroyskum talumáli í einari orðabók ikki er tað sama sum at ætla at broyta reglurnar fyri

skriftmálið.

Eitt og hvørt mál má viðgerast út frá sínum fyrirteytum. Í føroyskum eru serlig viðurskipti millum talumál og skriftmál. Tey mugu tí viðgerast á ein serligan føroyskan hátt. Tað er kanska nokk so føroyskt ikki at vilja viðurkenna veruleikan, sum hann er, men tað eru vánalig vísindi.

Johnny Thomsen

Hjartaliga takka vit øllum, sum við gávum, telegrammum, blómum og vitjanum og á annan hátt gleddu okkum á hjúnarbandsdegi okkara tann 3. juli 1992.

Elsa Maria og Jan

